

På kornet

MEDLEMSBLAD FOR KORNBØNDENES
INTERESSEORGANISASJON (KIO)

Nr. 1 - 2011 - 14. årgang

Innhold:

Leder: Side 2

Årsmøte: Side 3

Krav foran årets jordbruksoppgjør: Side 4-5

Intervju med styret: Side 6-7

Leder - Kornets verdi og kornbondens inntekter

Mange korgarder er av en slik størrelse at en er dømt til å bruke stor del av jorda til kornproduksjon. Med manglende inntjening i kornproduksjonen svekker det økonomien på hele garden. Resultatet av dette er subsidiering fra andre produksjoner på garden, eller manglende mulighet til å investere i produksjonen. Allerede nå ser vi en sviktende rekruttering til kornproduksjonen. Dette vil forsterkes i tiden som kommer dersom de økonomiske realitetene ikke raskt blir forbedret.

I vinter har vi igjen sett at verdien av kornet på verdensmarkedet har steget kraftig. Det skjer kun 2 år etter siste toppnotering. At prisen stiger betyr at også kornbøndene sitter igjen med et større utbytte, selv om det er flere som tjener på en prisoppgang. Fram til nå har ikke norske husdyrprodusenter merket mye til den internasjonale prisstigningen siden tollene ble satt ned til 0. Stor mangel på norsk korn til kraftfôr bidro imidlertid til at kornkjøperne bød inntil 21 øre/ kg for retten til en importkvote. Verre er det imidlertid at det er blitt vanskeligere å finne råvarer å importere. Spesielt gjelder dette GMO-frie proteinråvarer.

KiO har i løpet av mars vært i møte med Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Landbruks- og matdepartementet. KiO møter forståelse hos faglagene for viktigheten av økt norsk kornpris i årets oppgjør. Styret sitter imidlertid igjen med en mindre god følelse etter å ha lagt fram sine krav i LMD. Nettopp det jeg begynte med, at mye av jorda på Østlandet må brukes til korn, ser ut til å være en sovepute: Kornbonden vil så korn nesten uavhengig av prisen og inntjeningsmulighetene.

Det skrives om eksportrestriksjoner, store importbehov og kjøp og leie av jord i andre land og kontinenter for å sikre sin egen be-

folkning mat. Mange lands myndigheter frykter, med rette har vi sett, konsekvensene av matmangel. Norske myndigheter og den norske befolkning må forstå at dårlig økonomi for den norske kornbonden fører til at vi importerer mer korn enn nødvendig. Bedret økonomi for dyktige kornprodusenter vil gi seg utslag i redusert importbehov. Faktisk er en økning i norsk sjøforsyning av korn den beste formen for solidaritet Norge kan vise med verdens fattigste!

KiO krever at våren jordbruksoppgjør gir kornbøndene et inntektsløft. Bare på den måten kan en sikre at kapital heller blir pløyd tilbake i produksjonen, enn at den blir plassert i leiligheter, aksjer, fond og andre steder med avkastning. Samtidig kan en ikke lokke nye generasjoner til å bli kornprodusenter med ei timelønn på 30 % av en fast stilling i staten.

KiO krever i årets oppgjør et pristillegg på 20 øre/ kg ut over kostnadsdekning. Med høyere gjødsel- og energipriser er det derfor ikke usannsynlig at kornprisen må øke mer enn 30 øre pr kg brutto. KiO krever at prisnedskrivningen økes tilsvarende.

Leiv Blakstad
Styreleder KiO

Kort om Leiv Blakstad:

Leiv tok over hjemgarden, Tjerne i Ringsaker, sammen med sin kone, i 1983. Garden er på 1500 dekar dyrket og 2000 dekar skog. I tillegg til å dyrke alle kornarter, også spelt, produseres det årlig 150.000 kylling. Han har derfor god erfaring med å sitte på begge sider av bordet i spørsmål som omfatter korn og kraftfôr. I de siste årene har de også startet med bringebærproduksjon.

Årsmøtet i KiO 11. februar 2011

I forkant av møtet hadde Per Olaf Lundteigen et engasjert og engasjerende innlegg om matproduksjon og nasjonale og globale utfordringer mhp framtidig matproduksjon. At verden rundt oss er langt mer opptatt av stor nok matproduksjon, spesielt kornproduksjon, enn vi er i Norge, mente han var skremmende. At Nor blir en stadig større importør av en basisvare som korn, er skremmende. Samtidig kan det være et godt utgangspunkt for norske bønder, spesielt norske kornbønder. Lundteigen snakket klart og tydelig om behovet for å løfte bondenes inntekter for å sikre norsk matproduksjon i årene som kommer.

Lundteigen poengterte videre viktigheten av å skape felles plattformer med andre interesseorganisasjoner for å stå sterkere når kravene presenteres. Det er også viktig å skape allianser utenfor næringen for å få aksept for eventuelle særvilkår for norsk jordbruksproduksjon.

Årsmøtet

KiOs leder, John Lilleborge, ønsket velkommen. Leder refererte videre KiOs årsmelding og la spesiell vekt på:

- Aktiviteten har vært ujevn gjennom året. Som vanlig var den stor rundt jordbruksoppgjøret.
- KiO fikk godt pressedeckning rundt utspillene om omfordeling i forkant av jordbruksoppgjøret. Spesielt ble oppgjøret med leder i Bonde- og Småbrukarlaget trukket fram.
- KiO var representert i flere samrådsmøter i forbindelse med ny landbruksmelding
- KiO mislyktes med et bredere samarbeid med andre faglag i forkant av jordbruksoppgjøret.
- KiO var misfornøyd med jordbruksoppgjøret da kornøkonomien igjen ble svekket.
- KiO har hatt et godt samarbeid med markedsregulator gjennom året. KiO blir sett på som en nyttig diskusjonspartner.

Arbeidsprogram

Arbeidsprogrammet ligger på kio.no. Under diskusjonen rundt arbeidsprogrammet ble følgende kommentarer protokollert:

- Påvirkning av partene i jordbruksoppgjøret er fortsatt viktigste arena for vårt arbeid. Å oppnå innflytelse er det viktigste enkeltmål.
- KiO må bli større, slik at våre synspunkter blir vektlagt sterkere. Økning i medlemstallet må ha fokus i 2011.
- Det er viktig å bygge allianser og felles plattformer, slik Lundteigen poengterte. KiO gjør et nytt forsøk dette året.
- Selv om KiO er talsrør for kornbønder, er det viktig at våre krav ikke blir for stor belastning for

yrkesbrødre. Krav om økt kornpris må derfor følges opp med krav om økt prisnedskrivning.

- Korn er på alles lepper etter vinterens prisøkning internasjonalt. KiO må bruke den muligheten til å bli profilert i media.

Valg

Valgkomiteen hadde ikke klart å få kandidat til styreleder. Leiv Blakstad ble forespurt, men takket nei. Han har i etterkant sagt ja. Styrets sammensetning etter valget er da:

Leiv Blakstad, styreleder, ny
Halvor Skaara, Vestfold, gjenvalg 2 år
Jomar Leira, Sør-Trøndelag, ny 2 år
Kjetil Ruud, Hedmark, ikke på valg
Ivar Skramstad, Hedmark, ikke på valg

1. vara: Atle Sivert Tærum, Buskerud, gjenvalg
2. vara: Kristian Storihle, Hedmark
3. vara: Per Bøhn, Akershus

Honorarer

Valgkomiteen foreslo videreføring av fasthonorar. Arbeid ut over 40 t for leder og 12 t for andre styrmedlemmer honoreres med kr 200 pr t.

Takk til avtroppende styreleder

Etter årsmøtet ble John Lilleborge takket av som styreleder. Lilleborge har gjort en god jobb som styreleder og har spesielt gitt tyngde til organisasjonens krav i forbindelse med jordbruksoppgjøret. Hans innsikt i prosesser i både faglag og departement har vært nyttig og organisasjonen vil forhåpentligvis dra nytte av lærdommen i videre arbeid.

Innspill til jordbruksforhandlingene 2011

Sunn økonomi i kornproduksjonen – fundamentet for norsk jordbruksproduksjon

De siste prognosene for verdens kornproduksjon i 2011-2012 indikerer en økning på 5 %. Det tilsier verdens største kornproduksjon noen gang. Likevel varsler IGC (International Grains Council) at verdens kornlager vil fortsette å tappes. Det er derfor på tide at Norges myndigheter og befolkning åpner øynene for dette og signaliserer satsing på egen kornproduksjon.

Husdyrproduksjoner basert på for stor andel importert fôr vil bety at berettigelsen av produksjonene svekkes. I en verden preget av ubalanse i tilbud og etterspørsel etter matvarer, vil god økonomi i både plante- og husdyrproduksjonen være den tryggeste, og sannsynligvis den billigste måten å sikre norske forbrukere nok og sikker mat.

Et annet punkt som er vesentlig i forhold til manglende inntjening er bortfall av areal – enten til nedbygging eller til annen produksjon. Skal Norge opprettholde eller øke kornproduksjonen vil en forbedret kornøkonomi være den sikreste vegen å gå. En forbedret kornøkonomi vil derfor kunne være med å sikre organisasjonenes og LMD's mål om en økt norsk selvforsyning av korn.

Krav fra KiO i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2011

Under følger KiO sine hovedkrav, i prioritert rekkefølge, foran årets jordbruksforhandlinger.

1. Krav om vesentlig inntektsløft målt i lønns- evne per time

Inntektsnivået i jordbruket er fortsatt om lag det halve av lønnsnivået for sammenlikningsgruppene.

→ KiO krever at inntektsgapet reduseres kraftig – målt i lønnsevne per time.

2. Full kostnadsdekking

Foran årets sesong har det vært stor prisøkning på viktige innsatsfaktorer som gjødsel, drivstoff og energi. Det er helt avgjørende at kostnadene dekkes fullt ut, og presenteres adskilt fra bondens arbeidsvederlag.

→ KiO krever at kostnadsøkninger dekkes fullt ut, synliggjøres bedre og holdes utenfor inntektsrammebegrepet.

3. Økte priser og økt prisnedskrivning

Behovet for et inntektsløft sammen med store kostnadsøkninger i produksjonen betyr at det er nødvendig med vesentlig økte kornpriser. Kostnadsendringene må vurderes på grunnlag av oppdaterte resultater på referansebrukene. Prisøkning som øker inntekta starter først når kostnadsøkningene er dekket.

→ KiO krever et inntektsløft tilsvarende en prisøkning på 20 øre for alle kornarter, utover kostnadsdekking.

→ KiO krever prisnedskrivningen øker tilsvarende økt kornpris

4. Ny behandling av kapitalkostnader i jordbruket

Norsk jordbruk står overfor store investeringskostnader. Over mange år har kapitalslitet vært større enn nyinvesteringene, og dette gjelder også i kornproduksjonen. Det er derfor en alvorlig tredemølle for jordbruksnæringen at egenkapital ikke gis separat avkastning adskilt fra arbeidsvederlaget.

→ KiO krever at inntektsbegrepet – "vederlag til arbeid og egenkapital" – splittes opp og at det legges inn forutsatt realrente til egenkapitalen, før arbeidsvederlaget beregnes i form av lønns-
evne per time.

5. Riktig tall i beregningsgrunnlaget – for innværende kalenderår

Usikre prognoser gi generelt uforutsigbare inntekter og kostnader. Variasjonsområdet for arbeidsvederlaget i jordbruket blir påvirket av begge faktorer, og øker ytterligere. Tilstrekkelig forutsigbarhet i grunnlagsmaterialet for jordbruksoppgjøret krever derfor at perioden det skal forhandles om endres i tråd med grunnlaget for andre inntektsoppgjør og slik det også for få år siden var for jordbruket.

→ KiO krever pålitelig beregningsmateriale prognosert for inneværende kalenderår som forhandlingsgrunnlag for jordbruksoppgjøret.

6. Prissystem, markedsregulering og tolladministrasjon

WTO-tilpassing av jordbruksavtalens prissystem på lengre sikt vil generelt sett medføre åpning for mer fleksibel og markedsbasert prisdannelse med sikte på reetablering av handlefrihet innenfor Norges forpliktelser tilknyttet intern støtte til jordbruket (AMS). KiO er fortsatt av den oppfatning at større prisvariasjon som naturlig vil følge av et endret system, bør innebære at øvre prisgrense for administrasjon av tollvernet må heves. Basert på målet om å ha selvforsyningsgrad av norskproduserte jordbruksprodukter, bør øvre prisgrense ikke være operativ med mindre det samtidig er iverksatt produksjonsgenererende virkemidler eller avsetningstiltak i markedet utover sesongtilpassing.

→ KiO krever at øvre prisgrense for administrasjon av tollvernet økes i sektorer som ikke lenger har målpris, og at en slik grense kun er operativ dersom det samtidig er iverksatt reguleringstiltak utover rammene for sesongtilpassing

7. Administrasjon av tollvernet for korn og kraftfôrråvarer

Uavhengig av de senere års utfordringer tilknyttet kvalitet og mykotoksiner særlig på havre, er det registrert et økende press i retning av større importkvoter. Det er KiOs oppfatning at dette i betydelig grad skyldes at import i store deler av året er direkte lønnsom i forhold til bruk av norsk råvare. Norsk kornproduksjon er som andre deler av norsk landbruk avhengig av et effektivt importvern. Intensjonen om å bidra til sparte førkostnader i husdyrproduksjonene kan ikke gå på bekostning av et tilstrekkelig tollvern for korn og karbohydratråvarer. Administrerte tollnedsettelser innenfor kvote kan ikke praktiseres slik at import blir klart lønnsom, med det resultat at press mot økte kvoter bidrar til reduserte avsetningsmuligheter for norsk korn.

→ KiO krever at engrospris på importkorn justeres gjennom året for å kunne likestilles med pris på norsk korn levert gjennom vinteren. Basispris bør følge noteringsprisen/ prisløypa for norsk korn.

8. Investeringsstilskudd

Fram til nå har det ikke vært aktuelt å bruke investeringsvirkemidler for å øke kornproduksjonen i Norge. Å innlemme større grøftingsprosjekt og nydyrking i bruken av investeringsvirkemidler kan en muliggjøre en økt norsk kornproduksjon.

Kornproduksjon skjer i liten grad på myr. Nydyrking til korn vil derfor svært sjelden komme i konflikt med klimarelaterte spørsmål i forhold til myr og dyrking av myr.

→ KiO krever at kornprodusentene får tilgang til investeringsvirkemidler gjennom Innovasjon Norge. Midlene bør brukes til større grøfteprosjekter og nydyrking.

9. Trygghetslager

Matvareberedskap er i særlig grad en funksjon av tilgang til matkorn. Lagerkapasiteten må økes og være statlig finansiert.

→ KiO krever at det opprettes trygghetslager for bruks- og såkorn for å sikre tilgang til både mat- fôr- og såkorn neste sesong.

10. Avgifter - plantevern

Ved å redusere særavgifter til landbruket vil behovet for kostnadskompensasjon reduseres. Disse punktene må derfor ses som bidrag for å nå samme mål. Fjerning av plantevernavgiften kan føre til reduksjon i kornkvaliteten, spesielt når det gjelder mykotoksiner.

→ KiO krever at særavgifter for jordbruket fjernes. Bortfall av avgifter gir mindre økning i kostnader, og dermed mindre prisøkingsbehov for korn.

KiO sender dette nr av På Kornet til mange kornprodusenter over hele landet. Sammen med bladet ligger en invitasjon til å bli medlem. Vi vil oppfordre alle medlemmer til å verve nye KiO-medlemmer. Et sterkt KiO har større innflytelse, noe som kan gi kornbonden en solid støttespiller. KiO reduserer kontingenten med kr 200 for hvert nvtt medlem du verver

Intervju med det nye styret

I forbindelse med første samling av styret etter årsmøtet, ble årets jordbruksoppgjør det store samtaleemnet. På Kornet prøver å summere opp det de enkelte medlemmene trakk fram som sine viktigste ønsker og mål i sitt arbeid gjennom KiO

Styret har nå representanter fra 4 fylker: Vestfold, Buskerud, Hedmark og Sør-Trøndelag. Felles for alle er at vesentlig deler av jorda blir brukt til kornproduksjon (selvsagt). Men, som flere av dem sier, kaster kornproduksjonen lite av seg. Å synliggjøre denne manglende mulighet til å tjene penger på kornproduksjonen, samt øve press for å snu denne trenden i tida som kommer, vil være et felles mål i styrearbeidet framover siden de unisont. Styremedlemmene har derfor valgt ulike måter å øke inntektene på:

Leiv har, i tillegg til korn, startet med bærproduksjon. Atle har startet med fruktproduksjon. Mens Leiv i tillegg står på bein som skog, kylling- og kjøttfeproduksjon, har Atle satset på videreforedling av egne produkter, samt direkte salg gjennom bl.a. Bonden Marked.

Halvor jobber deltid som snekker. Kornproduksjonen har han i samarbeid med en kamerat. Det hjelper oss til å holde faste kostnader nede, samt å få økt utnyttelsen av maskinene sier han.

Ivar har en vesentlig potetproduksjon i tillegg til korn. Potetjord må han leie for å sikre godt omløp og dermed redusere risikoen for skadegjørere. Han har også et godt maskin- og arbeidssamarbeid med en nabo. Vinterstid fyller han opp tida med vedproduksjon og salg.

Jomar kom ny inn i styret ved årsmøtet. Jomar har vært aktiv medlem i KiO i mange år. I tillegg til kornproduksjonen driver han ei mjølkesamdrift sammen med naboen. Han er også ansatt som daglig leder i FKA sin avdeling i Rissa. Uten god hjelp i fjøset hadde det siste vært umulig sier han.

Hva er hovedutfordringene i norsk kornproduksjon framover:

Det er 2 hovedutfordringer sier Leiv: Manglende mulighet til å møte framtida med et robust driftsapparat, samtidig med at en kan legge ned det lille ekstra i produksjonen. Slik situasjonen har vært i lang tid har det lille ekstra blitt nedprioritert på grunn av at alt annet lønner seg bedre. Gjør unna kornproduksjonen mest mulig effektivt

og bruk hovedtyngden av tida på betalt arbeid utenfor garden har vært gjennomgangstone.

Hvorfor er det slik spør vi da.

For meg er svaret enkelt, sier Jomar: Det er ingen premiering for den som er dyktig. Svært mye vil falle på plass dersom produksjonen kaster mer av seg dersom en legger ned litt ekstra: Bedre pris gir bedre økonomi. Det fører til bedre agronomi og større avlinger som samtidig har god kvalitet.

Et godt eksempel er grøfting. Fjerning av grøftetilskudd skjedde omtrent samtidig med at tilskuddene ble gjort produksjonsnøytrale. Dersom vi får opp kornprisen vil det lønne seg å øke grøftinga. Kornprodusenten har "aldri" blitt tilgodesett med investeringsmidler. Slik kan det godt være fortsatt sier Jomar, men da MÅ vi få økt kornprisen og dermed stimulere til økte avlinger.

Et annet punkt i forhold til økonomi, er rekruttering: Hvorfor velge et yrke der du kan tjene 1/3 pr time i forhold til folk i fast arbeid, spør Atle seg. Jeg tror, sier han videre, at neste generasjon vil se enda mer på det enn vi som driver i dag. I sentrale strøk vil det bety at stadig mer areal blir leid bort, og garden blir redusert til en boplass. I mer marginale områder vil en videre økning i bortleie føre til fraflytting da det er lengre mellom arbeidsplassene. Hva da med mulighetene til, og ikke minst interessen for, å ta vare på hus og driftsbygninger? For korn sin del er det også noe som skurrer sier han: Mens det har vært en formidabel økning i produksjonen av hvitt kjøtt, har kornproduksjonen stått stille. Selv om det er positivt at kjøttet blir produsert i Norge, hadde det vært langt å foretrekke at en hadde sett sammenhengen, slik at økt kornproduksjon hadde blitt prioritert. Hvis myndighetene bare viderefører sin politikk vil all framtidig produksjonsøkning på korn flyttet utenlands. Hvordan skal de i framtida forsvare det?

Tilbake til leiejord. Jeg leier mye jord på korngarder der investeringene stoppet opp for 10-15 år siden sier Ivar. Når dagens bruker gir seg betyr det at neste generasjon ikke vil fortsette med dyrkinga selv, men leie bort hele garden. Pr i dag er 40-50 % av jorda bortleid. I løpet av få år vil

denne andelen øke sterkt, mens nedgang i antall bønder vil fortsette tilsvarende tror han. Han mener videre at myndighetene får være så ærlige at de sier klart fra at dette er ønsket politikk.

Da henger Halvor seg på, og repliserer: La oss få danske betingelser, slik at målene blir synlig for folk flest. Da slipper vi at mange bare "henger med" og får tatt hele avgangen av bønder på kort tid. Dagens politikk har samme mål, men myndighetene klarer å skjule målene med fine ord.

Styremedlemmene poengterer til slutt at de selv sagt synes det er både givende og føles godt å produsere mat til den norske befolkningen. Denne holdningen må imidlertid ikke utnyttes av andre til å argumentere med at kornbonden er så glad i yrket sitt at han er villig til å produsere på dugnad for storsamfunnet. Vi er derfor så rausere at det venter ros til både Bondelaget, Småbrukarlaget og LMD dersom de gir KiO gjennomslag for sine krav nå i vår sier de med smil om munnen.

Bilde: Styret i KiO samlet etter å ha lagt fram kravene for LMD. Fra venstre: Halvor Skaara, Ivar Skramstad,

Leiv Blakstad, Atle Sivert Tærum og Jomar Leira. Kjetil Ruud var ikke til stede.

Mykotoksiner og kvalitet på norsk korn

Det brygger opp til en større konfrontasjon rundt havre og mykotoksiner igjen. Fortsatt ligger det havre på lager som kornbøndene har betalt overlagering på en gang. Om ikke noe drastisk skjer vil vi igjen bli trukket 4-5 øre for å betale for siloleie en vinter til. Er dette nødvendig?

Tidligere i vinter sendte KiO ut en enkel spørreundersøkelse til de store kraftfôrprodusentene. Målet var å se hvor mye havre som kunne blitt benyttet dersom en aktør hadde produsert alt kraftfôr i Norge. Resultatene viste at både FKA, Norgesfôr og Fiskå Mølle ville brukt opp all havren. Les om undersøkelsen på: kio.no

Returadresse: KIO, Blæstad, Høyvangvegen 40, 2322 Ridabu

Lønnsom tørking og lagring

Flere og flere har oppdaget fordelene med å tørke og lagre sin egen kornavling. Start planlegging allerede nå! Felleskjøpet leverer sammen med Tørnum komplette korn tørkeanlegg, fra tilpassing i eksisterende bygg til helt nye anlegg.

Høy kompetanse, lang erfaring og gode referanser er noe av det Felleskjøpet står for.

Les mer på www.felleskjopet.no eller kontakt en av våre korn tørkespesialister for mer informasjon, tlf. 03520.

I-mek

Kompetanse
Løsninger
Produkter

Montering
Service
Optimalisering

www.felleskjopet.no

Felleskjøpet

KiO har i det siste tatt til motmæle mot husdyrprodusenter som legger all skyld for redusert inntekt på norsk korn i kraftføret. Selv om ingen er uenig i at 2009- og delvis 2010-årgangen, spesielt havre, hadde for høyt innhold av mykotoksiner, er kornet langt fra eneste faktor med betydning. Dersom du ønsker å lese hele svaret på artikkelen i Bondebladet nr 12, gå inn på www.kio.no

Vi vil samtidig oppfordre deg til å videresende linken til dine kolleger for å synliggjøre at KiO gjør en jobb for kornbøndene over hele landet.

Er du opptatt av saker du mener KiO bør jobbe mer med, ta kontakt, på e-post (kio@kio.no) eller ring Leiv Blakstad på tlf 913 14 181 eller Harald Solberg på tlf 957 69 860

KiO ønsker alle medlemmer ei god våronn og et godt kornår